

INTERNATIONAL SIKH CONFEDERATION

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨ

Convener

Dr Sardara Singh Johl
Padam Bhushan
Ex-Chancellor Central Univ.
Bathinda
M +91 9815186766

Co-Convener

S Gurdev Singh IAS (Retd)
President
Sikh Educational Society, Chd

Secretary General

Dr Birendra Kaur
Vice President
Sikh Educational Society, Chd
M +91-7087616710

General Secretary

S Kanwal Pal Singh
Ex-Registrar, CUPB
M +91-9988800706

Chief Advisor

Dr Khushhal Singh
Gen Secretary, KSGSS, Chd
M +91-9316107093

International Coordinator

Dr Jaspal Kaur
Prof of Eminence, SGGSWU
M +91-9216810072

Dr Navneet Kaur
Vice Chairperson, AISDC
M +91-9419137592

ਨੰ. ISC/GoPb/2026/20

ਤਾਰੀਖ: 25.02.2026

ਮਾਨਯੋਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਵਿਸ਼ਾ: ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਪੰਜਾਬੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ. ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਹਾਡੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਮਸਲੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਨੇਤ੍ਰਤਵ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ - ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ, ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ:

(1) ਪੰਜਾਬੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਨ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਪੰਜਾਬੀ, ਅਰਥਾਤ ਦੋ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼। ਦੁਖਦਾਈ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਪੰਜਾਬੀ-ਪੰਜਾਬੀ (ਏਕ-ਭਾਸ਼ਾਈ) ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮਾਤ੍ਰਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਪਕੜ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਏਕ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(2) ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼

ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਆਨਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ—ਚਾਹੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਪੰਜਾਬੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਆਕਸਫੋਰਡ (Oxford), ਕੋਲਿਨਜ਼ (Collins) ਅਤੇ ਮੇਰੀਅਮ-ਵੈਬਸਟਰ (Meriam-Webster) ਵਰਗੇ ਆਨਲਾਈਨ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕਈ ਅਰਥ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਉਦਾਹਰਣੀ ਵਾਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਯਾਏਵਾਚੀ, ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ, ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ, ਇਤਿਹਾਸ, ਮੂਲ-ਉਤਪੱਤੀ, ਆਦਿ, ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀਕ ਸਰੋਤ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

INTERNATIONAL SIKH CONFEDERATION

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨ

(3) ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ

ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ Online, Upload, Download, Internet, Surfing, Software ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਘੜੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਚਿਕਿਤਸਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(4) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ

ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਅਮੀਰ ਸ਼ਬਦ-ਭੰਡਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊਪਨ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਤੋਹਫਾ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਫੁੱਲਣਾ-ਫਲਣਾ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਇੱਕ ਆਮ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਉਪਲਬਧੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਓਗੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਤੁਹਾਡੇ ਨੇਤ੍ਰਤਵ ਹੇਠ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ,

ਡਾ ਬਿਰੇਂਦਰ ਕੌਰ

CC: Hon'ble Minister for Education & Languages
S Harjot Singh Bains